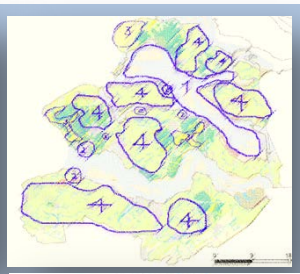
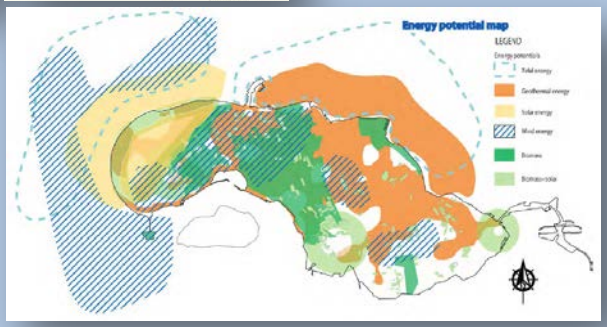
Samenvatting voorstel voor een Publieke Private Samenwerking voor het Kennisbasisprogramma KB-IV 'Duurzame ontwikkeling van de groenblauwe ruimte'

Duurzame energielandschappen en ecosysteemdiensten voor Schouwen-Duiveland

Initiatiefnemers:
Simone Verzandvoort (Alterra, Wageningen UR)
Simone.verzandvoort@wur.nl 06-27 056 772
Sven Stremke (Wageningen Universiteit)
Sven.stremke@wur.nl
Eric Odinot (Stichting Made in Zeeland)
eric@odinot.nl

CONFIDENTIAL

Hernieuwbare energie en ecosysteemdiensten van belang voor Schouwen-Duiveland

Hernieuwbare energie biedt kansen voor de economie van de Provincie Zeeland: voor de recreatie- en toerismesector, de industrie en bouw, de landbouw en de groeiende vraag naar zorg- en welzijnsvoorzieningen als gevolg van een krimpende en vergrijzende bevolking. Tegelijkertijd is de groenblauwe ruimte in Zeeland van belang voor sommige van deze economische activiteiten (recreatie- en toerisme, landbouw, zorg- en wellness) door kwaliteiten als schone lucht, 'rust en ruimte', de hoge zonne-uren en het zachter klimaat, natuurwaarden, en de beleefbaarheid en Zeeuwse identiteit van het landschap.

Schouwen-Duiveland bundelt de genoemde economische activiteiten en landschapskwaliteiten door haar ligging en door de diversiteit aan landschappen. Het eiland kent een maatschappelijk sterk georganiseerde bevolking die betrokken is bij haar omgeving. Schouwen-Duiveland wil in 2040 zelfvoorzienend zijn in duurzame energie, en wil een bijzondere status hebben op het gebied van duurzame recreatie en toerisme (Gemeente Schouwen-Duiveland, 2011). Door deze eigenschappen kan het eiland als voorbeeldregio dienen voor de duurzame ontwikkeling van hernieuwbare energie en van de groenblauwe ruimte voor andere waterrijke gebieden in en buiten Nederland.

Een duurzaam energielandschap brengt energie op, slaat deze op en bespaart energie door middel van geavanceerde ruimtelijke planning en verbeterd landgebruik, zonder in te leveren op andere cruciale functies van dat landschap zoals de identiteit of het waterproducerend vermogen van het landschap (Stremke en Dobbelsteen, 2012). De baten van de 'andere cruciale functies' voor een gebied worden ook wel ecosysteemdiensten genoemd (e.g. TEEB, 2010), of 'natuurlijk kapitaal'. Belangrijke ecosysteemdiensten voor Schouwen-Duiveland zijn grondgebonden voedselproductie (inclusief zilte teelt en streekgebonden producten), de productie en regulering van zoet water in de bodem, en ruimte en informatie voor recreatie en toerisme. Deze ecosysteemdiensten zijn alle afhankelijk van water, en spelen een belangrijke rol in de watereconomie van Schouwen-Duiveland.

Doel van deze Publiek-Private Samenwerking (PPS) is duurzame energielandschappen te ontwerpen voor Schouwen-Duiveland, met behoud van relevante ecosysteemdiensten. De focus ligt op duurzame energie voor recreatie en toerisme, zorg en wellness, vanwege het economisch belang van deze sectoren voor de economie van gemeente en provincie, en vanwege hun grote energie-, warmte- en watervraag..

Duurzame regionale energieplanning

Voor het ontwerpen van duurzame energielandschappen gebruikt de PPS het 5-stappenplan voor een duurzame regionale energieplanning ontwikkeld door Stremke et al. (2012a,b) (Wageningen Universiteit) (Tabel 1). Met dit stappenplan kunnen korte- en langetermijnvisies gemaakt worden op hernieuwbare energie in de regio. De stappen bestaan uit een analyse van het potentieel aan hernieuwbare energie in de regio, het nagaan van verwachte ontwikkelingen in de regio's op de korte termijn, op de lange termijn, het samenstellen van energievisies met een brede groep belanghebbenden, en een selectie van concrete ruimtelijke interventies om hernieuwbare energie te ontsluiten en te benutten. Bij de toepassing wordt rekening gehouden met de verschillende bestaande vormen van duurzame energieopwekking in Schouwen-Duiveland, zoals koude- warmteopslag in de bodem, getijdenenergie en zonne-energie. Ieder van de stappen bestaat uit een workshop met experts en/of stakeholders. In sommige stappen wordt informatie verzameld via literatuurstudie, veldstudie, data-onderzoek en interviews.

Effecten op ecosysteemdiensten

De PPS voegt een analyse van effecten op ecosysteemdiensten toe aan het 5-stappenplan voor energieplanning, om na te gaan welke ecosysteemdiensten mogelijk negatief beïnvloed worden door de opwekking, transport en opslag van hernieuwbare energie, en welke ecosysteemdiensten ermee gecombineerd kunnen worden (e.g. zoetwateropslag in de bodem en WKO).

Tabel 1 5-stappenplan voor een duurzame energieplanning met een geïntegreerde analyse van de effecten op ecosysteemdiensten (esd). Aangepast naar Stremke et al. (2012a,b).

Stap	Te betrekken belanghebbenden	Onderdelen & methoden	Product/resultaat
1. Analyse van de huidige situatie	Gemeente Schouwen-Duiveland Provincie Zeeland Energieleverancier of -coöperatie Roompot Agrariërs of ZLTO Stichting het Zeeuwse Landschap Waterschap Scheldestromen Hogeschool Zeeland	Fysieke kenmerken van het landschap	Selectie van relevante fysieke landschapskenmerken op basis van o.a. topografische kaart, landgebruikskaart, oppervlakte- en grondwaterkaarten
		Huidige ecosysteem-diensten	Matrix van productie en consumptie van esd door gebruikersgroepen Kaarten van levering en benutting van esd in 6 'gebruikerslandschappen'*
		Huidig energiesysteem	Energieleveringskaart Transport, conversie en opslag Energiegebruikskaart
		Potentieel voor hernieuwbare energie	Kaarten van energie uit zon, wind, waterkracht, biomassa, WKO en geothermie
2. Karteren korte-termijn ontwikkelingen (<10 jaar)	Als in stap 1 SCOOP	Korte-termijn ontwikkelingen in Strategische Visie Schouwen-Duiveland en Omgevingsplan Provincie Zeeland	Korte-termijn ontwikkelingskaart met projecties van bijv. omgevingsbeleid en veranderend landgebruik
3. Schetsen van ontwikkelingen op de lange termijn (50-100 jaar)	Als in stap 2 Inwoners/ burgergroeperingen (bv Hart van Leefbaarheid, Welzijnshuis) Recron Schouwen-Duiveland Ondernemersvereniging Schouwen-Duiveland Woningbouwvereniging Zeeuwland	SRES emissiescenario 's of andere lange-termijn scenario's van e.g. veranderend landgebruik	Lange-termijn ontwikkelingskaarten voor ieder scenario met projecties van veranderd landgebruik en veranderde potentiële levering van esd

Stap	Te betrekken belanghebbenden	Onderdelen & methoden	Product/resultaat
4. Samenstellen van integrale visies op hernieuw-bare energie en esd	Als in stap 3		Ruimtelijke toekomstbeelden voor hernieuwbare energie en ecosysteemdiensten voor ieder lange-termijn scenario, met locaties van mogelijke synergie en conflict tussen energie en esd
5. 'Energie- en esd-bewuste' interventies	Als in stap 1	Set van mogelijke ruimtelijke interventies Ruimtelijke multicriteria analyse	Selectie van 'energie- en esd-bewuste' ruimtelijke interventies

Waarom zou uw organisatie deelnemen in deze PPS?

- De PPS biedt inzicht in de mogelijke baten uit hernieuwbare energie en natuurlijk kapitaal voor Schouwen-Duiveland op de korte (<10 jr) en lange termijn (50-100 jr)
- De PPS draagt bij aan de duurzame ontwikkeling van energie en landschap voor Schouwen-Duiveland
- De PPS bundelt de krachten van overheden op alle niveaus, private partijen, maatschappelijke organisaties, burgers en kennisinstellingen
- De PPS bouwt mee aan het imago van Schouwen-Duiveland als voorbeeldregio in Nederland en Europa op het gebied van duurzame energielandschappen en ontwikkeling van de groenblauwe ruimte

CONCEPT

Looptijd: 2013-2014
Omvang: € 200.000,-
Financiering: KBIV programma, Ministerie van EL&I (50%), publiek-private partners (50%)
Projectleiding: Alterra, Wageningen UR

Wilt u meer weten, of bent u geïnteresseerd in deelname aan deze PPS?
Neem dan contact op met:

Simone Verzandvoort (Alterra, Wageningen UR) simone.verzandvoort@wur.nl (tel. 06-27056772)
Sven Stremke (Wageningen Universiteit) Sven.stremke@wur.nl
Eric Odinot (Stichting Made in Zeeland) eric@odinot.nl

Meer informatie

Ecosysteemdiensten:
Doenderzoek in de Zeeuwse Delta: Ecosysteemdiensten in de Praktijk:
http://prezi.com/5vsnnxj-ggki/doenderzoek/
www.alterra.wur.nl/NL/onderzoek/projecten/Projecten+in+Nederland/Duurzaam+Doenderzoek/

Duurzame energielandschappen:
www.ngrlab.net

www.madeinzeeland.nl/